

Kerstdienst in de Grote kerk op de Oude Markt in Enschede

Welkom;

Lieve mensen,

U hebt het toch maar gewaagd; om hier te komen, vanavond,
dwars door het lawaai en de onrust van de stad,
dwars door het feestgedruis, de gezelligheid,
om te komen naar een plaats van rust en stilte,
om hier je hart open te stellen voor een kind...

Wat verwacht je?

Wat verwacht je van dit samenzijn, hier op deze wonderlijke plaats?

Wat verwacht je van de mensen met wie je hier samen bent?

Wat verwacht je van het kind van kerst?

Het kind van kerst verwacht wél wat van jou:

Ga mee in mijn verhaal - zo roept het je toe, vanavond.

En daarom - zing vanavond. Want al zingend dóe je mee.

Al zingend raakt jouw verhaal met zijn verhaal verbonden.

Al zingend, zie je jezelf staan, vanavond, aan de kribbe.

laat je jezelf aankijken... door dat kindje in de kribbe.

laat je je beschijnen door zijn licht.

Kwetsbare mensen in tijden van macht – vier preekfragmenten

Kwetsbare mensen in tijden van macht

Kerstdienst 2017

24 december, 22.00 uur, in de Grote Kerk op de Oude Markt te Enschede

1. #MeToo

“Kwetsbare mensen in tijden van macht.”

#MeToo - Dat was eigenlijk de titel die we aan deze kerstnachtsdienst mee hadden willen geven. De poster – en vanavond de voorkant van het liturgieboekje – hadden er dan nóg simpeler uitgezien dan nu. Alleen maar *Hashtag MeToo*.

Maar ergens hadden we het gevoel dat dat niet goed zou zijn.

Zo'n poster met #MeToo had aandacht getrokken, vast - met mogelijk de nodige discussie tot gevolg – een stukje in de krant misschien – wie wil dat niet?

Maar met #MeToo als kleine reclame stunt zouden we maar zo de volgende zijn die misbruik maken van de slachtoffers: Eerst word je misbruikt door je baas... vervolgens door een al te hyperge pers... en als je dacht dat je alles gehad had, maakt ook nog een keer de dominee goede sier met jouw verhaal.

Zo krachtig als de titel misschien was, tegelijk wisten we dat zomaar de nuance verloren zou zijn gegaan. Nuance die juist zó nodig is.

Nuance... is toch de eerste voorwaarde om recht te doen... aan al die gekwetste mensen die zich melden in de #MeToo-discussie...

recht ook aan het kwetsbare kind van kerst.

Én ook: nuance is eerste voorwaarde om recht te doen aan onszelf.

Want is niet die #MeToo-discussie vooral zo ingewikkeld omdat het niet om incidenten gaat... maar omdat het gaat over iets structureels...

iets dat raakt aan de diepste structuren van onze manier van leven...:

Dat we iets wat evident 'fout' was... tegelijk meer dan ons lief was ergens ook 'normaal' vonden..., *dat* het bijvoorbeeld brééd 'normaal' gevonden werd dat je bij een casting jezelf hoereerde...

- zo 'normaal' in ieder geval dat je je schaamte maar liever wegstopte, in plaats van je ervaring bespreekbaar te maken..., en *dat* zo dat systeem van manipulatie van kwetsbare mensen dus jàren lang door kon gaan... -,

Nog scherper:

dat een *manipulator bij uitstek* als Donald Trump de machtigste man van de wereld kon worden..., dat laat toch zien hoe diep de wortels gaan van de vragen die aan de orde zijn...

Die vragen raken aan de kern van onze manier van leven, aan ons samen leven.

Die vragen raken óók diep aan mijzelf...

Want als ik heel eerlijk ben...

weet ik me hevig deel van die samenleving

- waarin de balans tussen 'kwetsbaarheid' en 'macht' zo zoek is...

Waar in we op allerléi manier

- al is het vaak veel minder moreel beladen, laat staan strafbaar - de ander tot een ding maken...

in onze sociale relaties...

in ons consumentengedrag (mijn luxe op kosten van anderen)...

in onze seksualiteit...

Zo vaak is ook bij mij de balans tussen macht en kwetsbaarheid zoek. Te vaak. Heer, ontferm U – Kyrie-eleis.

ZINGEN: *Nu zijt wellekome (LB 476)*

1 Nu zijt wellekome Jesu, lieve Heer,

Gij komt van alzo hoge, van alzo veer.

Nu zijt wellekome van de hoge hemel neer.

*Hier al op dit aardrijk zijt Gij gezien nooit meer.
Kyrieleis.*

*2 Christe Kyrie-leison, laat ons zingen blij,
daarmed' ook onze leisen beginnen vrij.
Jezus is geboren op de heilige kerstnacht
van een maged reine, die hoog moet zijn geacht.
Kyrieleis.*

2. Kwetsbare Almacht

“Kwetsbare mensen in een wereld van macht”

Midden in deze wereld van *macht en kwetsbaarheid* meldt zich vannacht de almachtige God!

In een kind... het kind van kerst:

De Almachtige... die zichzelf aan ons vertoont in uiterste menselijke kwetsbaarheid.

Al voor zijn geboorte blijkt de kwetsbaarheid van het kind van kerst.

De keizer beveelt... en je hebt maar te gaan (naar Betlehem)... Dit goddelijk kind is niet meer dan een object van keizerlijke grootheidswaan. Als een ding wordt het heen en weer gesleept. Het kan worden geteld... zoals je dingen telt. –

Kwetsbare mensen in tijden van macht.

“... zie die Vórst is... zonder pracht..., wordt verstoten..., wordt veracht...”

#He-Too!

ZINGEN: *Komt verwondert u hier, mensen* (LB 478)

*1 Komt, verwondert u hier, mensen,
ziet, hoe dat u God bemint,
ziet vervuld der zielen wensen,
ziet dit nieuwgeboren kind!
Ziet, die 't woord is, zonder spreken,
ziet, die vorst is, zonder pracht,
ziet, die 't al is, in gebreken,
ziet, die 't licht is, in de nacht,
ziet, die 't goed is, dat zo zoet is,
wordt verstoten, wordt veracht.*

*2 Ziet, hoe dat men met Hem handelt,
hoe men Hem in doeken windt,
die met zijne godheid wandelt
op de vleugels van de wind.
Ziet, hoe ligt Hij hier in lijden
zonder teken van verstand,
die de hemel moet verblijden,
die de kroon der wijsheid spant.
Ziet, hoe tere is de Here,
die 't al draagt in zijne hand.*

*3 Die de hemel heeft geschapen
en versiert het firmament,
moet hier in een kribbe slapen,*

wordt in hooi en stro gewend.

*Die de schone serafijnen
altijd heeft tot zijn gebod,
heeft de beesten als de zijnen
laat zich steken in dit kot,
in de doeken, in de hoeken
van dit huisken zonder slot.*

4 O Heer Jesu, God en mense,
die aanvaard hebt deze staat,
geef mij wat ik door U wense,
geef mij door uw kindsheid raad.
Sterk mij door uw tere handen,
maak mij door uw kleinheid groot,
maak mij vrij door uwe banden,
maak mij rijk door uwe nood,
maak mij blijde door uw lijden,
maak mij levend door uw dood!

3. De macht van de kwetsbaarheid
"Kwetsbare mensen in tijden van macht"

De **almáchtige God** kiest voor een kwetsbaar mensenbestaan. Zó wil Hij God zijn. Zó wil hij mens zijn. Een leven lang weigert Christus Jezus zich te laten verleiden tot haat, tot vijandschap, tot al te makkelijke verontwaardiging... tot geweld... tot welk misbruik van zijn macht ook.

- Als je hem op zijn linker wang slaat... draait hij je de rechter ook toe...
- zijn leven lang gaat hij altijd weer staan naast diegene die door iedereen uitgestoten wordt: de melaatse, de tollenaar, de hoer. Waar iedereen zijn oordeel klaar heeft... kiest hij voor... *nabijheid*.
- hij houdt zijn kwetsbaarheid vol tot op het allerlaatst.

Wijst hij ons zo een weg - in zijn keuze voor onmacht?

We hebben in Enschede contact met een groep mensen Bethlehem die als motto hebben: *we refuse to be enemies* - wij weigeren vijanden te zijn.

Een Palestijnse vader vertelt hoe zijn auto wordt aangehouden door een patrouille Israëliische soldaten in camouflage pakken, die de auto willen controleren. Achterin slapen zijn kinderen - maar de auto moet natuurlijk toch overhoop worden gehaald.

De vader wekt zijn kinderen, in het Engels, zodat de soldaten verstaan:

"Jullie moeten wakker worden. Straks zie je soldaten, die een geweer op je richten, maar wees niet bang, want het zijn ook mensen".

Ze vinden natuurlijk niets verdachts in de auto.

De commandant van de groep vraagt beschaamd of hij hen wil excuseren bij zijn kinderen.

"Wees niet bang... het zijn ook mensen..."

Bewust kwetsbaar... en juist zo heilzaam verwarrend, ontregelend voor het systeem van vijandschap.
Veel dichterbij...:

Voor de deur van de Rotterdamse Essalam-moskee stelde Geert Wilders aan stad en land zijn lijsttrekker voor de Rotterdamse gemeenteraadsverkiezingen voor - vol woede.

Twee meter verderop

- dus voor dezelfde camera's -

deed Tunahan Kuzu, van 'Denk' hetzelfde,
al net zo vol woede.

Woede moest dus met woede worden beantwoord...

En wat deed de Imam van de moskee, Azzedine Karat?

"Haat bestrijd je niet met haat", zo vertelde de Imam...

En dus bood hij het hele gezelschap in zijn moskee koffie aan en kleurig ingepakte koekjes.

Daarmee sloeg hij Wilders én Kuzu het wapen van de polarisatie uit handen.

We refuse to be enemies – wij weigeren vijanden te zijn.

Nog dichterbij:

hoe in Enschede gereageerd werd op die weerzinwekkende Pegida-actie waarin op het bouwterrein van de nieuwe moskee een kruis werd opgesteld en besmeurd met varkensbloed.

Niet zochten we in Enschede de tamtam van de boosheid.

Maar we zochten elkaar - Moskee, kerken, burgermeester. We weigerden vijanden te zijn!

Op zo'n moment laat je zien dat de spiralen van geweld en woede... en angst... van macht tegenover macht, geen macht over jou hebben – over mij, over óns hebben. Door zo'n bewust kwetsbare opstelling wordt de weg van het machtsvertoon ontmaskerd als heilloos.

En zó bouw je aan een andere wereld...

waarin mensen elkaar eindelijk leren zien als medemens...

even kwetsbaar, even kostbaar, als jijzelf.

ZINGEN: *Vanwaar zijt Gij gekomen (LB 494)*

1 Vanwaar zijt Gij gekomen,

wij wisten niets van U.

In onze stoutste dromen

was God nooit hier en nu.

Een nieuwe God zijt Gij

die onder ons wilt wonen,

zo ver weg, zo dichtbij.

2 Gij zijt ons doorgegeven

een naam, een oud verhaal

uw woorden uitgeschreven

in ied're mensentaal.

Ons eigen levenslot

met uw geluk verweven,

zo zijt Gij onze God.

3 Gij zijt in ons verloren

*wij durven u niet aan,
uw stem in onze oren,
uw komst in ons bestaan.
Een woord van vlees en bloed
een kind voor ons geboren.
een mens die sterven moet.*

4. Kom in mijn hart en woon er
"Kwetsbare mensen in tijden van macht"

De schrijnende verhalen uit de #MeToo-discussie vragen van ons dat we dieper durven gaan...
nog eerlijker durven zijn...
ook naar onszelf durven kijken.

Nee, het is geen incident - het heeft alles met onze manier van leven te maken. Ook met mijn manier van leven.

Het kind van kerst wil ons de moed geven om *werkelijk* dieper, eerlijker, te gaan.

Kijkend naar dat kleine, kwetsbare kind van kerst...
ontdekken we dat ons hart 'bezet gebied' is...

We hebben veel te weinig verweer...

tegen de angst die wordt opgespeeld...

tegen de woede die ons meesleurt...

tegen de verleiding van luxe, van macht...

tegen de opgedrongen ideaalplaatjes van onszelf ...

wat allemaal ten koste gaat van onze menselijkheid, van onze medemenselijkheid.

We hebben een ongekend diepe bevrijding nodig .

En mag ik dát vragen... deze nacht... van het kind in de kribbe?

Dit kind legt het allemaal af...

de valse trots...

mijn gepantserde ego...

onze hang naar macht.

Dit kind durft, in naam van de Almachtige God,
klein te zijn... durft kwetsbaar te zijn... als mens.

Mens zo gewoon als jij en ik.

Zo kostbaar als jij, als ik.

En zo wijst dit kind ons een andere weg.

De weg van mens en medemens.

De weg van... LEVEN.

Zingen: Ik wandel in gedachten (LB 480 – vers 1 solo)

Ik wandel in gedachten

in Gods geboortehuis

gezegend zijn de nachten

van kerst, hier ben ik thuis.

Mijn hart vergeet de wereld

van haast en regeldruk.

Hier vind ik Jezus' kribbe,

geloof is mijn geluk.

*Kom in mijn hart en woon er,
het is geen vreemde plek,
u zelf hebt mij veroverd,
blijf in mij toegedekt.
Ik ben met ziel en zinnen
geopend, wonderstil.
Kom, wikkel U, Heer Jezus,
in diepten van mijn ziel.*